

УДК 316.422.42

Н. Ф. ВЛАСОВА

ПРОСТОРОВІ СОЦІАЛЬНІ ВЗАЄМОДІЇ В ПОЛІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ

У статті розглянуто просторові взаємодії в полі соціального управління фізичною культурою та спортом. Аналіз низки теорій соціальної взаємодії свідчить про те, що соціальна взаємодія є одним із головних понять соціологічної теорії. Сутність соціальної взаємодії полягає в тому, що лише у взаємодії з іншими людьми людина може задовольнити більшість своїх потреб, інтересів, цінностей. Отже, існують певні ознаки соціальної взаємодії: усвідомленість, раціональність, взаємна орієнтованість акторів та передбачуваність взаємних очікувань між акторами. Для виправдання очікувань індивіда важливим є визначення ситуації взаємодії, яку створює певне оточення. Отже, правильне тлумачення ситуації відіграє не останню роль у взаємодії. Ще одним фактором її появи є виникнення мотивації – сукупності факторів, механізмів і процесів, які спонукають до досягнення необхідних для індивіда (групи) цілей.

Ключові слова: соціальний простір, фізична культура і спорт, соціальна система, соціальні зв'язки, культурна система суспільства, соціальне управління фізичною культурою і спортом.

Світовим трендом сьогодення є здоровий спосіб життя. Це є особливо актуально для України в контексті маргіналізації українського суспільства. Реалізація здорового способу життя можлива лише за умови ефективної соціальної взаємодії основних суб'єктів фізичної культури і спорту. Тобто побудова системи здорового способу життя залежить від ефективних просторових взаємодій у полі фізичної культури і спорту.

Серед дослідників, які вивчали соціальну взаємодію, специфіку соціальної взаємодії у сфері фізичної культури та спорту, можна назвати класиків соціології: І. Гофмана, Р. Мертона, Дж. Міда, Т. Парсонса, Дж. Рітцера, У. Томаса, Дж. Хоманса, Я. Щепанського; вітчизняних соціологів М. Лукашевича, М. Туленкова, Ю. Яковенка. При цьому систематизованого аналізу соціальної взаємодії у сфері фізичної культури та спорту здійснено не було.

Мета статті – розкрити сутнісні аспекти просторових соціальних взаємодій у полі фізичної культури і спорту.

Функціонування фізичної культури і спорту (ФКІС) як соціальної системи здійснюється завдяки соціальним зв'язкам її утворювальних елементів. Поняття «соціальний зв'язок» уперше запропонував Е. Дюркгейм, який зазначив, що соціальні зв'язки можуть бути наявними в соціальних групах, соціальних організаціях і, безумовно, у соціумі [8]. Соціальні зв'язки – це «сукупність усвідомлених або неусвідомлених, необхідних і випадкових, стійких і спонтанних залежностей одних соціальних суб'єктів і об'єктів від інших, їх впливу один на одного» [10, с. 327].

При аналізі соціальних зв'язків у системі ФКІС та спорту потрібно також наголосити на системному характері соціальних зв'язків. Зокрема, Я. Щепанський, характеризуючи соціальні зв'язки, акцентує увагу на тому, «що це не просто сукупність різного роду відносин і залежностей, це організована система відносин, інститутів і засобів соціального контролю, які об'єднують індивідів, підгрупи та інші складові елементи у функціональне ціле, здатне до стійкості й розвитку» [15, с. 122]. При цьому вони виступають не тільки як компоненти соціальних зв'язків, а й, з деякою часткою умовності, як етапи їх формування. Виходячи з того, що система ФКІС являє собою взаємодію соціальних суб'єктів (індивідів, груп, інститутів тощо), доцільним є аналіз взаємодії основних її суб'єктів у контексті соціологічної теорії соціальної взаємодії.

У соціології соціальна взаємодія виступає як система, яка включає в себе, як мінімум, дві особи (чи дві соціальні групи) або особу й соціальну групу [13, с. 57]. З іншого боку, соціальна взаємодія являє собою поведінку особи або соціальних груп, яка набуває особистісного та соціального сенсу для індивідів, соціальних груп і соціуму в цілому [3, с. 147]. Як зазначено в соціологічній енциклопедії Г. Осипова, термін «соціальна взаємодія» відображає характерологічні, структурні, змістовні соціальні відносини між індивідами (соціальними спільнотами). При цьому індивіди (соціальні спільноти) мають різну спеціалізацію (тип діяльності), розташування (соціальний статус) і функціональність (соціальна роль) у структурі суспільства [9, с. 63].

Г. Козирєв визначає соціальну взаємодію «як процес безпосереднього або опосередкованого впливу соціальних суб'єктів (акторів) один на одного. У процесі взаємодії здійснюється обмін інформацією, знаннями, досвідом, матеріальними або духовними цінностями; індивід (група) визначає свою позицію щодо інших, своє місце (статус) у соціальній структурі, свої соціальні ролі. Роль, своєю чергою, приписує індивіду певні зразки поведінки й робить взаємодію передбачуваною. Сама соціальна структура, соціальні відносини та соціальні інститути виступають як результат різних видів і форм соціальної взаємодії» [2, с. 125].

Новітній філософський словник уточнює, що соціальна взаємодія як вид зв'язку становить інтегрованість дій, функціональну координацію їх наслідків, тобто систему дій. Соціальна взаємодія виникає зі спільної участі об'єктів взаємодії в складній мережі соціальних відносин, відтворюючи способи реалізації спільної діяльності, виступаючи основою соціальної солідарності [6].

Таким чином, соціальна взаємодія відображає відносини між особами та соціальними групами, а у фізичній культурі та спорті між особами й соціальними групами та організаціями різних рівнів функціонування її як системи. Для більш детального аналізу сутності взаємодії соціальних суб'єктів ФКІС та спорту розглянемо основні концептуальні підходи в су-

часній соціології (структурний функціоналізм і теорії символічного інтеракціонізму), що в подальшому сприятиме виділенню механізмів та функцій соціального управління у сфері ФКІС.

Провідну роль у дослідженні питань соціальної взаємодії відіграють представники структурно-функціонального напрямку в соціології Т. Парсонс і Р. Мертон. В основу свого аналізу Т. Парсонс поклав розмежування між категоріями структурними (система цінностей, соціальні норми, типи спільнот і ролі їх членів) і функціональними (самозбереження, інтеграція, досягнення мети й адаптація) [16]. Він зауважує, що взаємодія передбачає: по-перше, наявність статусів і позицій, які займають суб'єкти взаємодії; по-друге, відповідні цим статусам і позиціям рольові очікування; по-третє, зумовлені статусом і рольовим очікуванням нормативні зразки поведінки (ролі), які виконують соціальні суб'єкти (актори). У системі ФКІС концепція структурного функціоналізму надає змогу виділяти особливості соціальної взаємодії соціальних суб'єктів на мікрорівні (функціональні зв'язки між окремими особами, об'єднаними усвідомленням необхідності свого фізичного й духовного перетворення) і мезорівні (сукупність соціальних спільнот та організацій, що спеціально організуються для цілеспрямованого об'єднання осіб і соціальних груп її мікроструктури з метою забезпечення всіх видів потреб особи та суспільства у фізичному й духовному вдосконаленні).

Як зазначає Дж. Рітцер [8, с. 126], незважаючи на своє розуміння соціальної системи як системи взаємодії, Т. Парсонс не розглядав взаємодію як фундаментальну одиницю вивчення соціальної системи. Як базову одиницю системи він використовував статусно-рольовий комплекс, розуміючи його як структурний компонент соціальної системи. Статус належить до структурної позиції в межах соціальної системи, а роль є тим, що актор робить, займаючи цю позицію, що розглядається в контексті її функціональної значущості для системи в цілому. Для визначення статусно-рольових позицій суб'єктів соціального партнерства в управлінні закладами соціального обслуговування можна використати теорію набору ролей Р. Мертона як представника і класика структурного функціоналізму [4]. Згідно з нею, завжди є ймовірність існування очікувань, що відрізняються одне від одного, серед учасників набору ролей щодо того, що є відповідною поведінкою для носія статусу, що може виступати як джерело конфлікту між споживачами послуг і тими організаціями, які надають фізкультурно-спортивні послуги.

Система ФКІС поступово еволюціонує, набуваючи все більш складної форми. На думку Т. Парсонса, еволюцію системи можна розглянути в трьох аспектах: диференціації, підвищення адаптивної здатності, включення й генералізації цінностей [7, с. 134–135]. У системі ФКІС це можна пов'язувати з виникненням різних форм взаємодії соціальних суб'єктів: виникнення нових соціальних груп мікроструктури на основі схожості ста-

влення до фізичних вправ як цінностей – засобів задоволення власних потреб, які не належать до традиційного набору ціннісних зразків певного суспільства (особливо в умовах глобалізованого суспільства), наприклад, поширення нових видів спорту, практик ФКІС чи виховання; створення на основі цих соціальних груп нових організацій та установ (спортивні клуби, секції, громадські об'єднання, федерації).

Для ефективної диференціації й виникнення збалансованішої та розвиненішої системи кожна підсистема, що знов відокремилася, повинна бути більш пристосованою для здійснення свого первинного функціоналу порівняно з виконанням тієї самої функції в попередній, більш дифузній структурі. Т. Парсонс називає цей процес адаптивним удосконаленням, і він є одним з аспектів циклу еволюційних змін. Цей процес виявляється як на рівні цілей, так і на рівні діяльності колективних організацій [7, с. 149]. Адаптивна оптимізація, таким чином, передбачає, що особливі функціонали здібностей не використовували для виконання функцій, вказаних їм у межах більш дифузних структур. При цьому реалізується більш узагальнений погляд на всі наявні можливості, незалежно від їх безпосередніх джерел. Підвищення адаптивної здатності системи ФКІС пов'язане зі збільшенням автономності нових спортивних спільнот та організацій, отриманням можливості вирішення управлінських питань на місцевих і регіональних рівнях.

Останній компонент процесу змін пов'язує його з культурною системою суспільства. На думку Т. Парсонса, всяка ціннісна система характеризується підтримкою ціннісного зразка, що, виступаючи інституціоналізованим, зумовлює й перевагу певного виду соціальної системи – «за допомогою того, що ми назвали специфікацією, така загальна оцінка переваги “формулюється” стосовно різних диференційованих підсистем і сегментованих елементів» [7, с. 167–168]. Отже, можна наголошувати на тому, що цінності, які є характерними для соціальної групи або сукупності соціальних зразків, не тотожні узагальненому нормативному зразку, а є його пристосованим, спеціалізованим «конкретним додатком». Включення й генералізація цінностей сфери ФКІС містить закріплення на нормативному рівні суспільства нових спільнот і організацій системи ФКІС та спорту, що легітимізує їхню діяльність у суспільстві й входження до однієї з підсистем на макрорівні: загальнорозвивальної, оздоровчої, виробничої, військово-прикладної та змагальної (спортивної).

У рамках дослідження особливостей соціального управління фізичною культурою і спортом пояснювальною концепцією соціальної взаємодії суб'єктів управління сферою ФКІС виступає теорія символічного інтеракціонізму в соціології (Дж. Хоманс, Дж. Мід, І. Гофман).

«Одним із засновників теорії соціальної взаємодії вважають американського соціолога Дж. Хоманса, який сутність соціальної взаємодії вбачає в прагненні людей до одержання винагороди, вигоди та взаємного об-

міну ними» [12, с. 144–145]. Зокрема, «теорія Дж. Хоманса із самого початку зосереджується на міжособистісній, безпосередній взаємодії між індивідами і визнає значущість психологічних мотивів у взаєминах. Усі ситуації взаємодії можна назвати відносинами обміну. Соціальна поведінка – це обмін діяльністю, відчутною або невідчутною, більш менш винагороджуваною або зв'язаною з витратами між, принаймні, двома особами. Причому автор виділяє субінституційну й елементарну соціальну поведінку. Субінституційна поведінка – реальна поведінка в інституційних структурах, елементарна соціальна поведінка – це дійсна поведінка людей у прямому контакті один з одним, де кожен прямо і безпосередньо винагороджує або карає іншого» [14, с. 47–69].

Дж. Хоманс досліджує соціальну взаємодію в термінах обміну діями між «діячем» і «іншим», передбачаючи, що в подібній взаємодії кожна із сторін прагнучиме отримувати максимум вигоди й мінімізувати свої витрати. До найважливіших з очікуваних винагород він зараховує, зокрема, соціальне схвалення. Взаємна винагорода, що виникає під час обміну діями, стає такою, що повторюється й поступово переростає у відносини між людьми, що базуються на взаємних очікуваннях.

Варто зауважити, що, згідно з Дж. Хомансом, суспільство в цілому формується та структурується на основі тих самих процесів обміну, які викликають формування соціальних груп; суб'єкт, що діє, – це людина, що раціонально прораховує вигоду, а також Дж. Хоманс близький до позиції соціального реалізму: відстоюючи свою стратегію розуміння соціально-культурних явищ, він швидше зводить загальні соціальні закони до загальних психологічних, вважаючи за краще аналізувати явища на мікрорівні, тобто в міжособистих відносинах і в малих групах [8, с. 322–323].

Отже, соціальну взаємодію в системі ФКІС у теорії обміну можна розглядати як соціальну взаємодію соціальних суб'єктів сфери ФКІС (особи – спортсмени, тренери, вболівальники, прихильники здорового способу життя тощо й соціальні групи – фізкультурно-рольові та професійно-рольові), яка заснована на раціональному мотиві отримання вигоди в соціальному аспекті. У сфері ФКІС такий обмін передбачає «винагороду» від взаємодії суб'єктів соціального партнерства: для особи – можливість задоволення потреб у фізичному й духовному розвитку та вдосконаленні; для соціальних груп – інтеграцію їх членів на основі ціннісної легітимізації, як наслідок, створення інституціональної структури. Таким чином, основним механізмом соціальної взаємодії суб'єктів ФКІС у соціальному управлінні в теорії Дж. Хоманса є обмін соціальними винагородами й втратами.

«Для аналізу соціальної взаємодії в системі ФКІС також важливою є теорія Дж. Міда. Соціальна поведінка базується на комунікації в контексті реакцій на дії та наміри осіб, він розподілив дії на значущі й незначущі. Для усвідомленість мотивів діяльності особа має поставати на місце іншої

людини. Безперервна діалоговість визначає поняття, дії, предметність, змістовність» [5, с. 224–227].

Послідовники цього підходу стверджують: будь-які дії людей є проявами соціальної поведінки, заснованої на комунікації; комунікація ж стає можливою завдяки тому, що люди надають однакових значень певному символу. Соціальною ж поведінкою індивіда є тому, що він своїм діям і діям людей, що оточують його, надає тих самих значень, що й інші учасники взаємодії. Індивід уміє орієнтувати свої дії на певне їх тлумачення партнерами по взаємодії, оскільки в міру накопичення досвіду взаємодії з різними людьми в різних ситуаціях у свідомості індивіда формується особлива установка мислення, названа Дж. Мідом «узагальнений інший». Узагальнений інший – це частина власного індивіда «Я», але одночасно абстрактний образ партнера по взаємодії, роль якої індивід внутрішньо приймає, коли інтерпретує чужі вчинки і здійснює власні [5, с. 224–227].

Аби підкреслити ситуаційний, процесуальний характер дій і їх інтерпретації, учень Дж. Міда Г. Блумер сформулював у книзі «Символічний інтеракціонізм» три постулати, на основі яких будуються опис і пояснення соціальних явищ як процесів інтеракції, власне резюмував основні принципи цього підходу: 1) люди діють щодо тих або інших об'єктів на основі тих значень, яких вони цим об'єктам надають; 2) ці значення об'єктів для індивіда виникають із соціальної взаємодії, в якій він бере участь; 3) будь-яка соціальна дія виникає з пристосування одна до одної індивідуальних ліній поведінки, тобто значення використовуються й видозмінюються індивідом у процесі інтерпретації об'єктів, з якими він має справу [8, с. 259].

Отже, «у символічному інтеракціонізмі взаємодія – джерело виникнення свідомості, особистості (соціального Я) і суспільства, процес, завдяки якому відбувається соціалізація індивіда (інтерналізація «об'єктів»); саме суспільство розуміється як процес, як множинність систем взаємодії. На думку Дж. Міда, у соціальній взаємодії важливу роль відіграє не та чи інша дія, а її інтерпретація. Символічна опосередкована взаємодія характеризується тим, що породжує приблизно однакові реакції при спілкуванні з будь-яким індивідом; дозволяє ставити себе на місце іншого (ідентифікація), бачити себе очима іншої людини (рефлексія)» [8, с. 224]. При цьому значущі символи можуть виконувати свою функцію координації лише в тому випадку, якщо вони є надбаннями групи. Людина стає членом суспільства в міру того, як вона засвоює зразки й норми групової дії.

Незважаючи на біхевіористську спрямованість теорії символічного інтеракціонізму, взаємодію суб'єктів системи ФКІС можна розглядати як формування єдиного символічного і значеннєвого простору відносин, що створює основу соціальної практики партнерських відносин в УПФІС на базі групових і організаційних цінностей та норм, які однаково інтерпретуються всіма суб'єктами взаємодії. Таким чином, основним механізмом соціальної взаємодії суб'єктів ФКІС є інтерпретація символів і значень

щодо ставлення до задоволення фізкультурних потреб особи й суспільства, прогнозування можливостей взаємовпливу і визначення ситуації взаємодії. Цю здатність суб'єкта взаємодії підкреслили в своїй концепції визначення ситуації У. Томас і Д. Томас: «Якщо люди визначають ситуації як реальні, то вони реальні за своїми наслідками» [11, с. 26].

Залежність процесу взаємодії від інтерпретації значень вчинків призводить до того, що дії індивідів набувають характеру управління враженнями інших людей. Цей аспект соціальної взаємодії виокремив І. Гофман у книзі «Презентація себе в повсякденному житті», визначивши свою версію символічного інтеракціонізму як драматургічний аналіз або теорію управління враженнями, що увібрали в себе основні положення символічного інтеракціонізму:

– соціальна поведінка людей, що вирішує чергові проблеми в чергових ситуаціях, визначаючи й перевизначаючи їх, створює соціальні правила, соціальне життя в цілому;

– усі явища, якими займається соціолог, повинні пояснюватися в координатах соціальної взаємодії, де соціальна взаємодія – не засіб, що впливає ззовні на людину, а сам процес соціального життя, що зумовлює будь-яке соціальне явище;

– переважна частина людських взаємодій має символічний характер у тому сенсі, що більшість реакцій індивідів на інших опосередкована фазою інтерпретації, на якій предмету дії приписуються певні значення [1].

Абстрагуючись від цілісних особистих характеристик індивіда, І. Гофман розглядає його лише як носія найрізноманітніших ролей, заданих ззовні, не пов'язаних ні між собою, ні з особливостями особи, ні зі змістом здійснюваної нею діяльності, ні з об'єктивними соціально-історичними умовами. При цьому І. Гофман виходить з того, що людина в процесі соціальної взаємодії здатна не лише дивитися на себе очима партнера, а й коректувати власну поведінку відповідно до очікувань іншого з тим, аби скласти про себе найбільш сприятливе враження й отримати найбільшу користь від цієї взаємодії. Таким чином, драматургічний підхід І. Гофмана – це вивчення соціальних мікроутворень, у яких здійснюється певного роду діяльність з погляду управління враженнями, що склалися, і визначення ситуації. Та оскільки людина, як правило, є учасником безлічі соціальних груп, вона має стільки ж різних соціальних Я, скільки існує груп, що складаються з осіб, чию думку вона цінує.

Серед основних положень підходу І. Гофмана в контексті дослідження соціального управління у сфері ФКІС виокремлюємо такі: 1) суб'єкти взаємодії мають проявляти ситуаційну відповідність або «практичне знання того, як поводитися в соціальних ситуаціях» [8, с. 271]; 2) люди мають продемонструвати відповідний рівень залученості в конкретну соціальну ситуацію; 3) суб'єкти взаємодії мають бути доступні один для одного, інакше соціальна інтеракція повністю руйнуватиметься. Значущою концеп-

цією І. Гофмана, яка пов'язана з визначенням ситуації як складової механізму соціальної взаємодії у сфері ФКІС, є аналіз фреймів. Дослідник проаналізував ситуації повсякденного життя, прагнучи виявити структури, які невидимо ними управляють. Це «схеми інтерпретації» або фрейми, які дозволяють індивідам сприймати, пізнавати й позначати події в їх життєвому просторі й у світі в цілому. Надаючи подіям значення, фрейми організують досвід і керують дією, індивідуальною або колективною [8, с. 272]. Тобто фрейми – це принципи організації, які визначають наш повсякденний досвід, правила або закони, що визначають взаємодію.

Аналіз низки теорій соціальної взаємодії свідчить про те, що соціальна взаємодія є одним із головних понять соціологічної теорії, оскільки всі соціальні явища виникають у результаті соціальної взаємодії. Сутність соціальної взаємодії полягає в тому, що лише у взаємодії з іншими людьми людина може задовольнити більшість своїх потреб, інтересів, цінностей. Отже, існують певні ознаки соціальної взаємодії: усвідомленість, раціональність, взаємна орієнтованість акторів та передбачуваність взаємних очікувань між акторами. Для виправдання очікувань індивіда важливим є визначення ситуації взаємодії, яку створює певне оточення. Отже, правильне тлумачення ситуації відіграє не останню роль у взаємодії. Ще одним фактором її появи є виникнення мотивації – сукупності факторів, механізмів і процесів, які спонукають до досягнення необхідних для індивіда (групи) цілей.

Висновки. Таким чином, у системі ФКІС соціальна взаємодія її суб'єктів здійснюється на всіх рівнях її структури: на макрорівні – як взаємодія між особами для задоволення потреб у фізичному й духовному розвитку через ставлення до фізичних вправ та об'єднання в соціальні групи на основі цінностей, інтересів і статусно-рольових позицій; на мезорівні – як взаємодія соціальних груп з метою їх легітимізації та інституціоналізації через утворення організацій і установ ФКІС; на макрорівні – розширення взаємозв'язків зовнішньої та внутрішньої структури.

Список використаної літератури

1. Гофман І. Презентація себе іншим в повсякденному житті. Київ: Канон-Прес-Ц, 2000. 685 с.
2. Козырев Г. И. Социальное действие, взаимодействие, поведение и социальный контроль. *Социологические исследования*. 2005. № 8. С. 124–129.
3. Лукашевич М. П., Туленков М. В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій: підручник. Київ: Каравела, 2008. 544 с.
4. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. Москва: АСТ, 2006. 873 с.
5. Мид Дж. Г. Интернализированные другие и самость. Американская социологическая мысль: Тексты / под ред. В. И. Добренкова. Москва: Изд-во МГУ, 1994. С. 224–227.
6. Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. Москва: Изд. В. М. Скакун, 1998. 896 с.

7. Парсонс Т. Структура социального действия. Москва: Академический Проект, 2000. 880 с.
8. Ритцер Дж. Современные социологические теории. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 688 с.
9. Российская социологическая энциклопедия / под общ. ред. Г. В. Осипова. Москва: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. 672 с.
10. Социологический словарь / сост.: А. Н. Елсуков, К. В. Шульга; науч. ред. Г. Н. Соколова, И. Я. Писаренко; редкол.: Г. П. Давидюк (отв. ред.) и др. 2-е изд., перераб. и доп. Минск: Университетское, 1991. 528 с.
11. Томас У. Определение ситуации. Человек и общество. Хрестоматия / под ред. С. А. Манкеева. Киев: Ин-т социологии НАН Украины, 1999. С. 24–28.
12. Тощенко Ж. Т. Возможна ли парадигма социологического знания? *Социологические исследования*. 1991. № 7. С. 17–25.
13. Управление организацией: энциклопед. слов. Москва: ИНФРА, 2001. 822 с.
14. Хоманс Дж. Соціальна поведінка: її елементарні форми. *Соціальні і гуманітарні науки*. Серія 11. «Соціологія». 2001. № 2. С. 47–69.
15. Щепаньский Я. Элементарные понятия социологии / пер. с польск. В. Ф. Чесноковой; ред. и вступ. ст. Р. В. Рывкиной. Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1967. 247 с.
16. Parsons T., Shils E. Towards a general theory of action. Cambridge: Harvard University Press, 1951. 530 p.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2018.

Власова Н. Ф. Пространственные социальные взаимодействия в поле социального управления физической культурой и спортом

В статье рассматриваются пространственные взаимодействия в поле социального управления физической культурой и спортом. Анализ ряда теорий социального взаимодействия свидетельствует о том, что социальное взаимодействие является одним из главных понятий социологической теории. Сущность социального взаимодействия заключается в том, что только во взаимодействии с другими людьми человек может удовлетворить большинство своих потребностей, интересов, ценностей. Итак, существуют определенные признаки социального взаимодействия: осознанность, рациональность, взаимная ориентация актеров и предсказуемость взаимных ожиданий между актерами. Для оправдания ожиданий индивида важным является определение ситуации взаимодействия, которую создает определенное окружение. Итак, правильное толкование ситуации играет не последнюю роль во взаимодействии. Еще одним фактором ее появления является возникновение мотивации – совокупности факторов, механизмов и процессов, которые побуждают к достижению необходимых для индивида (группы) целей.

Ключевые слова: социальное пространство, физическая культура и спорт, социальная система, социальные связи, культурная система общества, социальное управление физической культурой и спортом.

Vlasova N. Spatial Social Interactions in the Field of Social Management of Physical Culture and Sports

The article deals with spatial interactions in the field of social management of physical culture and sports. The analysis of a number of theories of social interaction shows that social interaction is one of the main concepts of sociological theory, since all social phenomena arise as a result of social interaction. The essence of social interaction is that only in interaction with other people can a person satisfy most of his needs, interests, values. Therefore, there are certain signs of social interaction: awareness, rationality, mutual orientation

of actors, and predictability of mutual expectations between actors. In order to meet the expectations of the individual, it is important to define the interaction situation created by a particular environment. Therefore, the correct interpretation of the situation plays a crucial role in the interaction. Another factor in its emergence is the emergence of motivation – a set of factors, mechanisms and processes that encourage the achievement of the goals necessary for the individual (group). Physical education and sports are proposed to be considered at the following levels: 1) as an interaction of individuals on the basis of various motives for their physical and spiritual perfection; 2) as a group interaction on the basis of similar needs and interests of physical and spiritual development, achievement of the necessary personal and group result of such development and improvement; 3) as a hierarchy of social positions (statuses) and social functions (roles) that occupy and perform individuals in the totality of organizations and institutions created by them to provide for the complex needs of their physical and spiritual reproduction; 4) as a set of norms and values that determine the overall structure, functionality and content of the bonds of individuals and social groups in this system, their interaction

Key words: *social space, physical culture and sport, social system, social relations, cultural system of society, social management of physical culture and sports.*